

IRENA AVSENIK NABERGOJ:

Življenjepis in dosedanje delo

OSEBNI PODATKI

Priimek, ime: **Avsenik Nabergoj, Irena**

Edinstveni identifikator(-i) raziskovalca: **ORCID:** 0000-0002-5628-1046;

ID raziskave (**ARIS - Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije**): 19609

URL-ji za spletna mesta

- **ARIS:** Irena Avsenik Nabergoj (cobiss.net)
- **ZRC SAZU:** <https://ikz.zrc-sazu.si/sl/sodelavci/irena-avsenik-nabergoj-sl>
- **UL TEOF:** <https://www.teof.uni-lj.si/fakulteta/zaposleni/profil/irena-avsenik-nabergoj>

Izobrazba in ključne kvalifikacije

- Doktorat, 1. junij 2004, Filozofska fakulteta, Katedra za slovanske jezike in književnosti, Univerza v Ljubljani, Slovenija. Mentor: doc. dr. Aleksander Bjelčevič.
- Doktorat (drugi), 12. november 2015, Katedra za biblične študije in judovstvo, Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani, Slovenija. Mentor: akademik prof. dr. Jože Krašovec.
- Magisterij, 4. junij 1998, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske jezike in književnosti, Univerza v Ljubljani, Slovenija. Mentorica: prof. dr. Helga Glušič.

Trenutna delovna mesta

Od leta 2005 Avsenik Nabergoj uspešno združuje svoje zaposlitve na več ustanovah, kar ji omogoča **interdisciplinarno raziskovanje in poučevanje**. Trenutno je dejavna kot:

- 25. oktober 2022 - zdaj: **redna profesorica in znanstvena svetnica na področju religiologije in religijske antropologije**, Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani. (Večinska zaposlitev - 90 %)
- 14. junij 2017 - zdaj: **znanstvena svetnica na področju literarne in kulturne zgodovine**, Inštitut za kulturno zgodovino Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU). (Delna zaposlitev - 10 %)
- 27. maj 2022 - zdaj: **redna profesorica in znanstvena svetnica na področju slovenske književnosti**, Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru, Slovenija. (Občasno sodelovanje.)
- 11. maj 2017 - zdaj: **redna profesorica na področju književnosti**, Fakulteta za humanistiko, Univerza v Novi Gorici, Slovenija. (Občasno sodelovanje.)

Prejšnja delovna mesta

- **2000-2003:** mlada raziskovalka na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani (prva doktorska disertacija je bila vpisana in uspešno zaključena na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, raziskovalni program ARIS, v katerega je bila vključena, pa je potekal na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani).
- **2003-2006:** Raziskovalna asistentka, Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani, Slovenija.
- **2006-2011:** Docentka za **slovensko književnost**, Fakulteta za humanistiko Univerze v Novi Gorici.

- **2006-2012:** Znanstvena sodelavka za **kulturno zgodovino**, Inštitut za kulturno zgodovino, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti.
- **2006-2013:** Znanstvena sodelavka, Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani.
- **2011-2017:** Izredna profesorica in višja znanstvena sodelavka na področju **književnost**, Fakulteta za humanistiko, Univerza v Novi Gorici, Slovenija.
- **2012-2017:** Višja znanstvena sodelavka na področju **kulturne in literarne zgodovine**, Inštitut za kulturno zgodovino, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Slovenija.
- **2013-2018:** Višja znanstvena sodelavka na področju **religiologije in religijske antropologije**, Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani.
- **27. februar 2018 - trenutno:** Znanstvena svetnica na področju **religiologije in religijske antropologije**.

RAZISKOVALNI DOSEŽKI IN STROKOVNA PRIZNANJA

Raziskovalni dosežki

Objavila je približno 120 znanstvenih člankov v domačih in mednarodnih revijah, zbornikih in monografijah ter **14 samostojnih znanstvenih monografij** pri slovenskih in mednarodnih založbah. Pet od teh monografij je v angleškem jeziku in so izšle v tujini: tri pri založbi Peter Lang Publishing, Frankfurt, Nemčija (2008, 2013, 2014), ena pri Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne (2009), in ena pri založbi V&R unipress, Göttingen (2013). Tu je predstavljen **izbor samostojnih znanstvenih monografij**:

- **1. Avsenik Nabergoj, Irena. *Longing, Weakness and Temptation: From Myth to Artistic Creations* [Hrepenenje, šibkost in skušnjava: Od mita do umetniških stvaritev] Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2009. XII, 321 strani.**

❖ *Iz recenzije: »Ta knjiga je prva medbesedilna predstavitev osrednjih besedil svetovne književnosti z motivi hrepenenja, slabosti in skušnjave. Knjiga, ki vsebuje številne poučne primere, ki kažejo medsebojno odvisnost med Svetim pismom, ljudsko književnostjo in kulturo, je pomemben prispevek h kulturologiji in bo neprecenljiva za vse študente književnosti in kulture.«*

Profesor Dr. Sekine Seizo, Univerza v Tokiu, Japonska

Knjiga je v razširjeni obliki izšla tudi v slovenščini: **Avsenik Nabergoj, Irena. *Hrepenenje in skušnjava v svetu literature: motiv Lepe Vide***. Ljubljana: Založba za književnost in literaturo: Mladinska knjiga, 2010. 726 strani.

2. Avsenik Nabergoj, Irena. *Reality and Truth in Literature: From Ancient to Modern European Literary and Critical Discourse* [Resničnost in resnica v literaturi: Od antičnega do sodobnega evropskega literarnokritičnega diskurza]. Göttingen: V&R unipress, 2013. 229 strani.

Monografija ponuja kritičen pregled pogledov na resničnost in resnico na področju filozofije in literarne kritike. Gre za pionirsko delo o teh temah v Sloveniji in eno redkih tovrstnih del v svetovnem merilu.

- ❖ *Iz recenzij: »Pristop, uporabljen v tej študiji, je nujno interdisciplinaren. V njem se literatura, k predstavlja širok razpon jezikov, obdobj, kultur in šol, obravnava v povezavi s temo resničnosti in resnice. Dr. Nabergoj se pri tem navdušuje nad obsežnim delom zahodne književnosti, od bibličnih in klasičnih časov do moderne dobe, ter kaže neomajno sposobnost filozofske abstrakcije.«*
  - **Prof. Robert P. Gordon, Univerza v Cambridgeu; Britanska akademija, Združeno kraljestvo.**

3. Avsenik Nabergoj, Irena. *Justice and Redemption: Anthropological Realities and Literary Visions by Ivan Cankar* [Pravičnost in odrešenje: Ivan Cankar: Antropološke resničnosti in literarne vizije]. Frankfurt: Peter Lang, 2014. 353 strani.

Knjiga je avtoričina tretja knjiga na to temo. Izšla je pri založbi Peter Lang v Frankfurtu (prvi dve: *Mirror of Reality and Dreams: Stories and Confessions by Ivan Cankar*, 2008; *The Power of Love and Guilt: Representations of the Mother and Woman in the Literature of Ivan Cankar*, 2013). Predstavlja Ivana Cankarja (1876-1918) kot prvega slovenskega pisatelja, ki je na primerljiv način s Shakespeareom, Dostojevskim, Tolstojem in pod vplivom Svetega pisma obravnaval človeško vest, pravico, krivdo in kazen.

4. Avsenik Nabergoj, Irena. *Zgodovina protijudovstva in antisemitizma v Evropi* [The History of Anti-Judaism and Antisemitism in Europe]. Ljubljana: Slovenska matica, 2016. 248 strani.

- ❖ *Iz recenzije: »Družbeni in kulturni zgodovinarji v slovanskih deželah so doslej naredili le malo pomemben prispevek k znanstveni tradiciji, ki se osredotoča na preučevanje judovskega drugega v Evropi. Zato je ambiciozna, obsežna in dobro informirana monografija Irene Avsenik Nabergoj še toliko bolj dobrodošla kot prva študija v slovanskem jeziku, ki zapolnjuje pomembno vrzel v kulturni historiografiji srednje in vzhodne Evrope z uporabo zahodnih analitičnih metodologij pri raziskovanju imaginarnih Judov na slovanskem gradivu v vseevropskem zgodovinskem in kulturnem kontekstu.«*
  - **Prof. dr. Leonid Livak, Oddelek za slovanske študije, Univerza v Torontu, Kanada; Chercheur associé au CERCEC, EHESS-Paris, Francija**

- ❖ *Iz druge recenzije: »V času, ko se hitrost pogosto zamenjuje s kakovostjo, in v okoliščinah, ki nas silijo v takojšnjo in pogosto slabo premišljeno objavo rezultatov naših raziskav, je premišljena in vsebinsko dobro strukturirana razprava Irene Avsenik Nabergoj več kot prijetno presenečenje. S strnjanim uvodom, ki nas seznani z zgodovino judovstva in začetki arhaičnega antisemitizma, ter z jasno opredelitvijo razlogov za izključevanje Judov nas seznani s podobo in samopodobo Judov v evropski literarni dediščini.«*

Prof. Dr. Oto Luthar, direktor ZRC SAZU, Slovenija

5. Avsenik Nabergoj, Irena. *Podoba Judov v evropski književnosti, gledališču, glasbi in filmu* [The Image of the Jews in European Literature, Theatre, Music and Film]. Ljubljana: Slovenska matica, 2017. 352 strani.

- ❖ *Iz recenzije: »Avtorica izkazuje široko znanje o različnih umetniških zvrsteh in naredi kompetenten izbor avtorjev in del, ki jih analizira. Na področju književnosti obravnava dela Marlowa, Shakespeara, Scotta, Dickensa, Joycea, Gogolja, Turgenjeva, Dostojevskega in Nazorja. Podobe Judov v delih teh pisateljev obravnava kompleksno in celovito, brez vnaprejšnjih predsodkov, ki včasih usmerjajo tovrstne raziskave.«*

Red. prof. dr. Tomo Virk, Filozofska fakulteta UL, Oddelek za primerjalno književnost, član Slovenske akademije znanosti in umetnosti

- ❖ *Iz recenzije: »Dr. Avsenik Nabergoj se bliža zaključku treh knjig o različnih vidiki življenja in smrti Judov v evropski družbi od srednjega veka do danes. Njena monografija je še posebej pomembna ne le zaradi svoje širine in temeljitosti, temveč tudi zato, ker predstavlja trdno podlago za njen najpomembnejši prispevek na področju judovskih študij, novo monografijo o upodobitvah Judov v slovenski književnosti.«*

Prof. Gary Rosenshield, Univerza Wisconsin-Madison, ZDA

6. Avsenik Nabergoj, Irena. *Podobe resničnosti, resnice in ljubezni v Svetem pismu in literaturi* [Images of Reality, Truth and Love in the Bible and Literature]. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 2018. 745 strani.

- ❖ *Iz recenzije: »Osebnosti globokega duha in ostrega uma so se vedno zanimale za vprašanja o tem, kaj se skriva za videzom vidne resničnosti in kaj je "stvar sama po sebi". Dr. Irena Avsenik Nabergoj se je po prvem doktoratu iz literarnih ved leta 2004 podala v svet mitov, zgodb, pesmi, literarne kritike in filozofije, da bi s primerjalno analizo izbranih besedil iz Svetega pisma, grške antike in novejšje literature pokazala načine celostnega prikazovanja resničnosti, resnice in ljubezni. Knjiga je izvirno delo, ki po obsegu, širini diskurza in globini občutkov presega dosedanje poskuse združevanja teoretskega diskurza in umetniškega navdiha tako doma kot v svetu.«*

Prof. Jože Krašovec, zaslužni profesor, Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani; član Evropske akademije znanosti in umetnosti (EASA), član Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU), Slovenija.

7. Avsenik Nabergoj, Irena. *Podobe resničnosti, resnice in ljubezni v Svetem pismu in literaturi* [Images of Reality, Truth and Love in the Bible and Literature]. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 2018. 745 strani.

- ❖ *Iz recenzije: »V mednarodnih odnosih delo prof. ddr. Irene Avsenik Nabergoj predstavlja nepremagljivo silo pri prizadevanjih za dialog in spravo med etničnimi skupinami, ki so si v preteklosti nakopale strašno krivdo. To je posebna spodbuda za krepitev dialoga med Judi in kristjani v Sloveniji, Evropi in drugod po svetu. Novo obdobje dialoga med Judi in kristjani pri razkrivanju tega, kar nas združuje, bo v luči zgodovinskega bremena še toliko bolj prepričljiv simbol za iskanje dialoga v odnosih med vsemi narodi.«*

Akad. Emanuel Tov, Hebrejska univerza v Jeruzalemu, Izrael

- ❖ *Iz druge recenzije: »Dr. Irena Avsenik Nabergoj je v svojih znanstvenih delih vredna pozornosti. ne le zaradi njihove znanstvene odličnosti, temveč tudi zaradi njihovega širšega družbenega in kulturnega pomena. Ne obravnavajo zgolj specifičnih znanstvenih problemov, temveč se dotikajo temeljnih eksistencialnih vprašanj, ki zaznamujejo*

vsakega posameznika v njegovem konkretnem obstoju. Njene ugotovitve tako ne bogatijo le literarne vede in religiozne antropologije, temveč tudi družbo in kulturo v celoti ter vsakega posameznika, ki se sooča s poglobljenim razmislekom o temeljnih eksistencialnih vprašanjih in problemih.»

Red. prof. dr. Tomo Virk, Filozofska fakulteta UL, Oddelek za primerjalno književnost, član Slovenske akademije znanosti in umetnosti

8. Avsenik Nabergoj, Irena. *Literarne oblike v Svetem pismu in njihov odmev v poznejši judovsko-krščanski kulturi* [Literary Forms in the Bible and Their Resonance in Later Judeo-Christian Culture]. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2021. 658 strani.

❖ *Iz recenzije: »Knjiga zapolnjuje pomembno vrzel v razumevanju in vrednotenju literarnih značilnosti svetopisemskih besedil, ki jih je treba upoštevati, če želimo razkriti širino in globino svetopisemske vsebine ter njen pomen za razvoj evropskih jezikov, literature, cerkvenega oznanjevanja in splošne kulture. Kakovost prispevkov kaže, da je Irena Avsenik Nabergoj med vodilnimi strokovnjaki za literarne oblike bibličnih besedil v evropskem in svetovnem okviru ter prinaša novosti v slovenski prostor.«*

Prof. Jože Krašovec, zaslužni profesor, Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani; član Evropske akademije znanosti in umetnosti (EASA), član Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU), Slovenija.

9. Avsenik Nabergoj, Irena. *Izvori negativne podobe Judov v starejšem slovenskem literarnem izročilu* [The Origins of the Negative Image of Jews in Older Slovenian Literary Tradition]. Ljubljana: Slovenska matica, 2023. 1021 strani.

❖ *Iz recenzije: »Študija je izvirna, edinstvena in perspektivna, saj bralca usmerja v odprto obzorje sožitja med narodi s celostnim pogledom na preteklost. Knjiga razkriva dejstvo, da imajo pretežno negativne podobe Judov v Evropi v obdobju dveh tisočletij skupen izvor.«*

Prof. Jože Krašovec, zaslužni profesor, Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani; član Evropske akademije znanosti in umetnosti (EASA), član Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU), Slovenija.

○ *Iz recenzije: »Delo predstavlja edinstven in izviren prispevek k razumevanju izvorov negativne podobe Judov v slovenskih ljudskih molitvah, pesmih in pripovedkah ter v starejši slovenski literaturi v kontekstu Svetega pisma, poznejših judovskih in krščanskih virov ter v kontekstu gospodarskih in političnih tokov sodobne družbe.«*

Izr. prof. Mari Jože Osredkar, Univerza v Ljubljani, Slovenija

Priznanja

Za svoje raziskovalne prispevke je Irena Avsenik Nabergoj prejela posebna priznanja:

- Leta **2009** je prejela državno priznanje za dosežke na področju znanstvenega raziskovanja, **Zoisovo priznanje**.

- Leta **2015** je bila izvoljena za redno članico **Evropske akademije znanosti in umetnosti** v **Salzburgu v Avstriji**.
- Poleg tega je bila leta **2016** izbrana za enega najuspešnejših raziskovalcev na **Univerzi v Ljubljani**, priznanje, ki ga prejme le en raziskovalec na fakulteto.

Mednarodno sodelovanje in gostujoča delovna mesta.

Mednarodno sodelovanje Irene Avsenik Nabergoj je obsežno in vredno omembe. Redno sodeluje s tujimi akademiki, zlasti z Univerze v Cambridgeu (Združeno kraljestvo), kjer je **deset zaporednih poletnih mesecev med letoma 2010 in 2021** imela status **gostujoče raziskovalke na kolidžu St Edmund's**. Leta 2018 je za svoje bivanje na univerzi v Cambridgeu prejela **štipendijo Erasmus za mobilnost osebja za usposabljanje**. Med njenimi raziskovalnimi bivanji sta tudi École biblique et archéologique française v Jeruzalemu (2008) in Univerza na Dunaju (2010, 2019).

- ❖ **Sodelovanje na konferencah in predavanja.** Aktivno je sodelovala na številnih mednarodnih konferencah, kjer je predstavljala prispevke in predsedovala panelom. Med pomembnejšimi konferencami so Ameriško združenje univerzitetnih profesorjev slovanskih in vzhodnoevropskih jezikov (AATSEEL), na katerem je aktivno sodelovala z dvanajstimi prispevki, predstavljenimi v **ZDA** in **Kanadi**, Mednarodni srednjeveški kongres (IMC) v Leedsu v **Združenem kraljestvu** z osmimi prispevki in Evropsko združenje za biblične študije (EABS) z dvema prispevkoma. Predstavila se je tudi na Mednarodnem združenju za kulturno zgodovino (ISCH) na Univerzi v Umeå na **Švedskem** leta 2017 in Veroni v **Italiji** leta 2022 ter na Mednarodni organizaciji za preučevanje Stare zaveze (IOSOT) v Ljubljani v **Sloveniji** leta 2007, Aberdeenu v **Veliki Britaniji** leta 2019 in Zürichu v **Švici** leta 2022. Njena predavanja so dosegla občinstvo tudi v **Avstriji**, **Nemčiji**, **Italiji**, na **Madžarskem**, v **Franciji**, na **Češkem**, **Poljskem**, v **Romuniji**, na **Hrvaškem** in v **Singapurju**. Večina povzetkov je na voljo na portalu Sicris ali Orcid.
- ❖ **Recenziranje in uredniško delo.** Kot recenzentka sodeluje v mednarodnih in domačih znanstvenih revijah, kot so *Bogoslovni vestnik*, *Edinost in dialog*, *Dve domovini*, *Ars humanitas*, *Slavia Centralis*, *Journal of Mediterranean Studies* in *Romanoslavica*. Dejavnost je v uredništvih slovenske znanstvene revije *Bogoslovni vestnik* in znanstvene revije *Romanoslavica*, ki izhaja v Romuniji. Sodelovala je tudi kot vodja panelov in okroglih miz na mednarodnih kongresih v **Sloveniji**, **Evropi** in **ZDA** (AATSEEL).
- ❖ **Mentorstvo in podpora mladim raziskovalcem.** Podpora mladim raziskovalcem je ključni vidik njenega dela. Štiri doktorske disertacije s področja književnosti in teologije, opravljene pod njenim vodstvom, so bile ocenjene z odliko: Urša Prša (2016), Maruša Brozovič (2019), Mateja Eniko (2021) in Christopher J. Scobie (2015). Trenutno je mentorica eni doktorski disertaciji s področja teologije. Doktorske študentke in študente spodbuja k objavljanju člankov v priznanih domačih in tujih revijah ter k udeležbi na individualnih mobilnostih za usposabljanje (Erasmus Intensive Program) na tujih univerzah. Leta 2014 so jo študentje predlagali za prejemnico nagrado ARIS kot najboljše mentorice mladim raziskovalcem v Sloveniji in je bila uvrščena na to listo.

❖ **Raziskovalni projekti in vodenje.** Kot **vodja** je sodelovala ali trenutno sodeluje pri naslednjih projektih:

Kot vodja:

- **Judovsko-krščanski viri in razsežnosti pravičnosti** (ARRS, 2015-2021)
- **Temeljne vrednote v judovsko-krščanskih virih in tradicijah ter možnosti dialoga** (ARRS, 2022-2027)
- **Izvori in transformacije motivov in simbolov v literaturi in jezikih** (ARRS, 2009-2012)
- **Moč čustev in status ženskih likov v različnih literarnih zvrsteh Stare zaveze** (ARRS, 2023-2026)

Kot članica:

- **Stalnice in prelomi v zgodovini slovenskega ozemlja** (ARRS, 2005-2008)
- **(Re)konstrukcija spomina na prelomnice v slovenski zgodovini 20. stoletja** (ARRS, 2010-2013)
- **Beseda v dialogu** (ARRS, 2013-2016)
- **Slovenska literatura v neznanih rokopisih zgodnjega novega veka** (ARRS, 2013-2016)
- **Slovenske misijonarke v Indiji** (ARRS, 2017-2020)
- **Slovenska intelektualna zgodovina v luči sodobnih teorij religije** (ARRS, 2021-2024)
- **Literarna republika Borisa Pahorja** (ARRS, 2022-2025)
- **PROaktivna skrb za življenje uporabnikov** (Interreg CENTRAL EUROPE PROGRAMME, 2023-2026)
- **AI-THOS: Inovativno usposabljanje na področju etike in raziskovalne integritete v dobi umetne inteligence** (Erasmus+, 2024-2026)

❖ **Vodstvene funkcije in sposobnosti, delo v strokovnih odborih**

- Od leta **2020** je članica znanstvenega sveta Inštituta za kulturno zgodovino ZRC SAZU, od leta **2016** pa članica komisije za doktorski študij in raziskovalno delo na TEOF UL.
- Poleg tega je od leta **2020** štiri leta zapored članica strokovne komisije za **Prešernove nagrade**, najvišja priznanja na področju umetnosti v Sloveniji.
- Od leta **2019** je mentorica doktorskim študentom in članica doktorskih komisij v okviru **Regionalne platforme Zahodnega Balkana**, ki vključuje univerze iz **Zagreba, Beograda, Novega Sada in Ljubljane**.
- Od leta **2018** je urednica za področje religije in teologije v dolgoročnem **Novem slovenskem biografskem leksikonu**, ki izpostavlja najvidnejše Slovence in posameznike, povezane s slovenskim prostorom skozi zgodovino.
- V letu **2018** je za **KU Leuven** ocenjevala prijave projektov **CELSA**.
- Od leta **2017 do 2018** je bila sekretarka častnega odbora pod vodstvom predsednika Republike Slovenije **Boruta Pahorja** in vodila delovno skupino za kulturne dogodke ob **100. obletnici smrti Ivana Cankarja**.

- Občasno vodi posvete in okrogle mize na **mednarodnih kongresih v Sloveniji, Evropi in ZDA (AATSEEL)**.

Seznam znanstvenih monografij Irene Avsenik Nabergoj s pomembnimi strokovnimi odmevi

- 1. Avsenik Nabergoj, Irena. *Izvori podobe Judov v starejšem slovenskem slovstvenem izročilu* [Origins of the Image of Jews in Older Slovenian Literary Tradition]. Ljubljana: Slovenska matica, 2023. 1021 str. Razprave in eseji, 81. ISBN 978-961-213-399-3. ISSN 1408-4511. COBISS. [COBISS.SI-ID 146139651]**

Zgodovinski spomin odnosov med Judi in Nejudi sega v antiko in se kaže kot stigmatizacija judovskega ljudstva. Raziskovanje podobe Judov v starejšem slovenskem slovstvenem izročilu je ključno za razumevanje zgodovinskih in kulturnih vplivov, ki so oblikovali odnose med Judi in Nejudi na ozemlju današnje Slovenije. V monografiji *Izvori podobe Judov v starejšem slovenskem slovstvenem izročilu* Irena Avsenik Nabergoj na več kot tisoč straneh ponuja poglobljeno analizo judovske podobe v slovenski literaturi od srednjega veka do romantike. Monografija obsega pet delov, ki so po namenu in obsegu različni. Prvi in drugi del predstavita različne vidike evropskega konteksta odnosov med Judi in Nejudi. Tretji in četrti prinašata pionirsko analizo judovske podobe v starejšem slovenskem slovstvenem izročilu, ki je nastajalo od srednjega veka dalje pod vplivom evropskih del različnih žanrov. Z vidika judovske podobe so med drugimi predstavljena dela Trubarja, Valvasorja in Svetokriškega; Dalmatinov, Škofjeloški, Kapelski in Drabosnjakov pasijon; Poljanski rokopis ter množstvo folklornih pasijonskih molitev. Avtorica izhaja iz ugotovitev o posebnostih hebrejskega (izraelskega, judovskega) ljudstva, kot se kažejo v Svetem pismu, v apokrifnih spisih, v patrističnih komentarjih, homilijah, videnjih in razodetjih. Peti del vsebuje primere judovske podobe v vplivnih basnih, novelah in drugih moralno-didaktičnih pripovedih starejšega evropskega slovstvenega izročila. Z obravnavo primerov judovske motivike v dobi razsvetljenstva pri izbranih avtorjih evropske romantike in pri Prešernu že nakazuje prehod iz obsežnega, večidel sakralnega starejšega slovstvenega izročila v širok razmah slovenske posvetne književnosti, ki bo tematika naslednje knjige.

Iz recenzije:

»Irena Avsenik Nabergoj je naslov te knjige izbrala premišljeno skladno z njenim celotnim velikim projektom poglobljenega raziskovanja podobe Judov v evropski in slovenski kulturi skozi zgodovino od antike do sodobnosti. Še bolj kakor njene prejšnje tri knjige (2016, 2017, 2020) je ta študija izvirna, unikatna in perspektivna, ker bralca s celostnim pogledom na preteklost usmerja v odprto obzorje prihodnosti sobivanja med narodi. Knjiga razkriva dejstvo, da imajo pretežno negativne podobe Judov v okviru celotne Evrope skozi dva tisoč let skupen izvor. Preroki Svetega pisma so pogosto bičali napake izraelskega ljudstva, še bolj pa zločine osvajalskih narodov nad njim. Njihovo nasilje nad Judi je izviralo iz tega, da niso mogli sprejeti temeljne judovske verske identitete, ki temelji v njihovi zavesti, da jih je Bog izbral, da bi bili luč narodov.

Vpetost slovenskih dežel v kulturo srednje Evrope ima za posledico dejstvo, da o podobi Judov v slovenskih deželah ne moremo ugotoviti ničesar relevantnega brez upoštevanja izvorov in razvoja stereotipnih oblik podobe Judov v skupnem evropskem kulturnem prostoru. Avtorica knjige je pretanjeno ocenila skupne svetovne in specifično slovenske vire, ki pričujejo za pretežno negativno podobo Judov, a hkrati razkrivajo edinstvenost njihove vloge v zgodovini človeštva. Ustrezna analiza skupnega bogastva virov knjigi zagotavlja nesporno trajno aktualnost in poseben pomen.«

Prof. Jože Krašovec, zaslužni profesor, Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani; član Evropske akademije znanosti in umetnosti (EASA), član Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU), Slovenija.

Iz druge recenzije:

»Monografija Irene Avsenik Nabergoj načrtno obravnava religiozne, zgodovinske in kulturne izvore negativne podobe Judov v starejšem slovenskem slovstvenem izročilu in književnosti. Analiza podobe Judov na temelju dosedanjih znanstvenih ugotovitev o samih koreninah judovske eksistence v odnosu do moralne odgovornosti, ki naravno izhaja iz statusa izvoljenosti judovskega ljudstva, tej novi monografiji daje potrebno nesporno osnovo in trdnost metodoloških izpeljav. Gre za izrazito izvirno, vsestransko strokovno zasnovano in zato obetavno študijo, ki bo v marsičem zapolnila vrzeli na področjih religiologije, teologije, kulturne in literarne zgodovine.«

Izr. prof. dr. Ivan Platovnjak

Iz tretje recenzije:

»V vseh časih je na razvoj negativne podobe Judov najbolj negativno vplivalo poročilo o Jezusovem trpljenju in smrti na križu (pasijon), kot ga prikazujejo vsi štirje evangeliji. Tu je izvor stigmatizacije Judov kot »morilcev Boga«. Ta stigma je zlasti v krščanstvu spodbujala večjo pozornost na negativne značajske, religijske, ekonomske in politične značilnosti Judov povsod po svetu. Slovenija v tem kontekstu ni mogla biti izjema. Težišče tokratne raziskave Irene Avsenik Nabergoj so teološki in duhovni izvori negativne podobe Judov v Svetem pismu in v poznejši krščanski literaturi od patristike naprej. Dejstvo je namreč, da v starejšem slovenskem slovstvenem izročilu in literaturi prevladuje sklicevanje na svetopisemski izvor protijudovskega sentimenta. Delo predstavlja edinstven in izviren prispevek k poznavanju izvorov negativne podobe Judov v slovenskih folklornih molitvah, pesmih in pripovedih ter v starejši slovenski književnosti v kontekstu Svetega pisma, poznejših judovskih in krščanskih virov ter v kontekstu gospodarskih in političnih tokov moderne družbe.«

Izr. prof. dr. Mari Jože Osredkar, Univerza v Ljubljani, Slovenija

2. Avsenik Nabergoj, Irena. *Literarne oblike v Svetem pismu in odmevi v poznejši judovsko-krščanski kulturi* [Literary Forms in the Bible and Their Echoes in Later Jewish-Christian

Iz recenzije:

»Naslov knjige LITERARNE OBLIKE V SVETEM PISMU IN ODMEVI V POZNEJŠI JUDOVSKO-KRŠČANSKI KULTURI jasno nakazuje dva temeljna vidika vsebin, razdeljenih na štiri dele. Prvi in drugi del obravnavata razvoj novejših metod v obravnavi svetopisemskih besedil, tretji del se osredotoča na vsebine in literarne oblike izbranih svetopisemskih besedil, medtem ko najobsežnejši, četrti del analizira aktualizacijo in aplikacijo svetopisemskih vsebin v poznejši judovski in krščanski kulturi ter na različnih področjih verskega življenja. Vse štiri dele povezuje izjemna aktualnost svetopisemskih vsebin, ki so zapisane v raznolikih literarnih oblikah.

Pomen svetopisemskih vsebin za evropsko in svetovno civilizacijo je izjemen, kar kaže bogastvo metod, ki so jih razvili prevajalci ter pisci homilij, komentarjev, katekizmov in teoloških razprav skozi dva tisoč let. Literarni kritiki, razlagalci Svetega pisma in raziskovalci vplivov Svetega pisma na razvoj naše kulture so uporabljali različne metodološke pristope tako za izzive strokovnega raziskovanja kot za aktualizacijo Svetega pisma v javnem in osebem življenju.

Knjiga posveča večjo pozornost razvoju metod v novejšem obdobju, še posebej najnovejši pobudi »nove kritike«, ki doseže vrh v prepoznavanju prednosti celostne (holistične) interpretacije svetopisemskih besedil. Celosten pristop v razlaganju svetopisemskih besedil pomaga odkrivati značilne dialoške razsežnosti Svetega pisma.

Avtorica v monografiji prikazuje razvoj metod interpretacije Svetega pisma, predstavlja temeljne literarne oblike svetopisemskih besedil in analizira izbrana besedila ob upoštevanju literarnih oblik. Na koncu sledi bogat izbor aplikacije Svetega pisma v življenju Cerkve in razvoju kulture. Kakovost predstavitev kaže, da Irena Avsenik Nabergoj spada med vodilne poznavalce literarnih oblik svetopisemskih besedil v evropskem in svetovnem okviru, zato lahko v slovenski prostor prinaša same novosti. Knjiga zapolnjuje veliko vrzel v poznavanju in vrednotenju literarnih značilnosti svetopisemskih besedil, ki jih je nujno treba upoštevati, če želimo razkriti širino in globino svetopisemskih vsebin in njihov pomen za razvoj evropskih jezikov, literature, oznanjevanja v cerkvah in splošne kulture. Knjiga je tako tudi temeljni priročnik za študij teologije, literature in drugih umetnosti.«

Prof. Jože Krašovec, zaslužni profesor, Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani; član Evropske akademije znanosti in umetnosti (EASA), član Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU), Slovenija.

3. Avsenik Nabergoj, Irena. *Trpljenje in smrt v zgodovini judovske literature* [Suffering and Death in the History of Jewish Literature]. Ljubljana: Slovenska matica, 2020. 556 str. Razprave in eseji, 76. ISBN 978-961-213-320-7. [COBISS.SI-ID 303734784]

Intelektualno zanimanje Irene Avsenik Nabergoj za judovsko literaturo in zgodovino se je začelo z raziskovanjem zgodovine antisemitizma. V knjigi *Zgodovina protijudovstva in antisemitizma v Evropi* (2016) je preučila razvoj antisemitizma od arhaičnih začetkov do

holokavsta. Nadaljevala je z delom *Podoba Judov v evropski literaturi, gledališču, glasbi in filmu* (2017), kjer je analizirala, kako so Judje upodobljeni v različnih umetniških medijih in kako te podobe vplivajo na družbene stereotipe.

V knjigi *Podobe resničnosti, resnice in ljubezni v Svetem pismu in literaturi* (2018) je raziskovala temeljne eksistencialne teme v svetopisemskih in literarnih besedilih. Raziskovanje je doseglo vrhunec z izdajo knjige *Trpljenje in smrt v zgodovini judovske literature* (2020). V tej monografiji se je osredotočila na trpljenje in smrt kot osrednji temi v judovski literaturi skozi zgodovino. Analizirala je, kako so judovski pisatelji, pesniki, filozofi in teologi doživljali in upodabljali trpljenje in smrt v svojih delih.

Iz recenzije:

»Podobno kot drugje po svetu so se tudi v Sloveniji raziskovalke in raziskovalci razprave o antisemitizmu in holokavstu v glavnem lotili z analizo nacistične ideologije, recikliranjem imen osrednjih storilcev in največjih taborišč smrti, same žrtve in njihovo trpljenje pa so praviloma ostajali nevidni. Do nedavnega se je celo zdelo, da teh v Sloveniji ni bilo in da se je holokavst zgodil nekje daleč. Peščici ljudi, ki so to skušali spremeniti, se je že pred časom pridružila tudi Irena Avsenik Nabergoj s svojo monumentalno trilogijo, katere zadnji del je še posebej pomemben. V njem o žrtvah spregovori leposlovje, ki črno-beli podobi nepopisljivega trpljenja dodaja barvo čustev, predvsem pa nas vedno znova opozarja, da je za razumevanje trpljenja potrebno poznati podrobnosti. Pa naj gre za sekundo odločitve o tem, kdo bo (takoj) končal v krematoriju, ali za opis zaslepljenosti z rasistično propagando. Tudi zato delo Irene Avsenik Nabergoj mestoma spominja na miniaturno enciklopedijo tovrstne literature in je zato še posebej dragoceno.«

Prof. Oto Luthar, direktor, Raziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU)

Iz druge recenzije:

»Trpljenje v smrt v zgodovini judovske literature (2019) je tretji zvezek avtorice o judovskem ljudstvu na temo njihove »zgodovine recepcije«, o čemer pričajo upodabljanje v ne-judovski kulturni produkciji (npr. filmi, literatura), zgodovina antisemitizma ter njihovi lastni odzivi na človeško stanje, kot so ga doživljali na docela svojstven način. Trpljenje in nasilna smrt sta skupni človeštvu, vendar imata poseben odziv v zgodovini judovskega ljudstva. Delno gre to pripisati tezi, da trpljenje človeštvo pripelje do mejnih ekstremov fizičnih in duševnih sposobnosti in tako nujno postane predmet filozofskih špekulacij in tudi pesniškega razmišljanja.

Značilnost te pomembne študije – pomembne ne le v slovenskem kanonu – je preučitev reprezentativnega konspekta pisanja o tej tematiki in pojasnjevalna predstavitev opaznih trendov. Poseben odmev na predmet te monografije ima poetizacija trpljenja, smrti in žalovanja, ne le v biblijskih psalmih, temveč tudi v poznejšem pisanju do konca dvajsetega stoletja. Obravnavani so teme in vidiki, povezani z osrednjo tematiko, kot so denimo mučeništvo, križarski pohodi, antisemitizem in pogromi, z nujno pozornostjo na holokavst in vse, kar mu je utrla in utiralo pot, vključno z antisemitizmom, tako z latentnim kot tudi z

eksplicitnim, kot ga najdemo pri tako »kapitalnem reformatorju«, kot je Martin Luter. V prizadevanju, da se prek njih osvetlijo odzivi na holokavst, so zajeti številni viri, vključno z dnevniki, spomini, poezijo in »ubežnimi delci«. Toda judovska intelektualna misel je pri nekaterih svojih bolj outré mislecih že prevzela razumski dvom do točke nihilizma, ta pogled pa so izkušnje holokavsta ali kolektivni odzivi na holokavst še razširili in ga naredili bolj sprejemljivega. Svojo vplivnost in odnos do zgodnjega, bibličnega pogleda na zgodovino kot linearno smer je obdržal tudi element upanja – kar je pomagalo spodbuditi idejo napredovanja k telosu, na točki katere stoji mesijanski lik, ki zgodovino vodi v miren in harmoničen vrh. Na kratko je obravnavano tudi mesto 'pravičnih med narodi'. [...]

Pričujoči povzetek komajda zadošča za vrednotenje široke razsežnosti študije, predstavljene v monografiji, ki si kljub obsežnosti obstoječih študij o zgodovinskem trpljenju judovskega naroda in še posebej holokavstu zasluži širok krog bralcev v prevodu. Gre za delo izdatne človeške in literarne občutljivosti, [...] za silovito obravnavo, ki kaže avtoričino najvišjo sposobnost akademskega razmišljanja (*her capacity for academic work of the highest calibre*), zajemajoč iz obsežnega rezervoarja literarne zavesti in angažiranosti v ustvarjanju lastne, tehtne literature, ki se ukvarja z bistvenimi etičnimi, verskimi in kulturnimi vprašanji 21. stoletja.«

Prof. Robert P. Gordon, zaslužni profesor hebrejščine, Fakulteta za azijske in bližnjevzhodne študije, Univerza v Cambridgeu; član Britanske akademije, Združeno kraljestvo.

Iz tretje recenzije:

»V mednarodnih razmerjih delo prof. ddr. Irene Avsenik Nabergoj predstavlja neustavljivo silo prizadevanja za dialog in spravo med etničnimi skupinami, ki imajo za seboj grozljivo bilanco krivde. To pa pomeni še posebno spodbudo za intenziviranje dialoga med Judi in kristjani v Sloveniji, Evropi in drugod po svetu. Nova doba dialoga med Judi in kristjani v razkrivanju tistega, kar nas združuje, pa bo glede na zgodovinsko obremenjenost toliko bolj prepričljiv simbol za iskanje dialoga v razmerju med vsemi narodi.«

Akad. prof. dr. Emanuel Tov, Hebrejska univerza v Jeruzalemu, Oddelek za biblične študije, član Izraelske akademije

Iz četrte recenzije:

»Znanstvena dela prof. ddr. Irene Avsenik Nabergoj niso vredna pozornosti le zaradi znanstvene odličnosti, temveč so tudi širše družbeno in kulturno pomembna, saj ne zadevajo zgolj specifično znanstvenih problemov, temveč se dotikajo temeljnih eksistencialnih vprašanj, ki zaznamujejo vsakega posameznika v njegovi konkretni eksistenci. Dognanja, do katerih se dokoplje, torej ne plemenitijo le literarnih ved in religijske antropologije, temveč družbo in kulturo nasploh, pa tudi vsakega posameznika, ki je tu soočen s poglobljeno refleksijo temeljnih bivanjskih vprašanj in problemov.«

4. Avsenik Nabergoj, Irena. *Podobe resničnosti, resnice in ljubezni v Svetem pismu in literaturi* [Images of Reality, Truth, and Love in the Bible and Literature]. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 2018. 745 str. ISBN 978-961-268-053-4. [COBISS.SI-ID 294218752]

Na prestižni ustanovi SAZU je Irena Avsenik Nabergoj objavila tudi rezultate svojih dosedanjih študij o resnici v Svetem pismu in literaturi, ki jih je gradila že vrsto let. Leta 2015 je ob večletnem vzporednem sistematičnem učenju hebrejskega jezika na Univerzi v Haifi, Izrael, ter grškega in latinskega jezika na Univerzi v Ljubljani, Filozofska fakulteta, s tega področja z oceno *Summa Cum Laude* opravila drugi doktorat s področja bibličnih študij na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani pod mentorstvom akademika prof. dr. Jožeta Krašovca. Knjiga je dopolnjena doktorska disertacija, ki je bila obenem vstopni pogoj za pedagoško delo na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani. Bila je zelo dobro sprejeta tudi s strani recenzentov.

Iz recenzije:

»Medtem ko ima dosedanje delo dr. Irene Avsenik Nabergoj medbesedilne značilnosti, se v tej monografiji avtorica loteva še zahtevnejše naloge – da bi biblično in zahodno literaturo na splošno privedla v ploden dialog o temeljnih konceptih resničnosti in resnice. Njen namen je, kot prefinjeno pove proti koncu monografije, »razkrivati literarne načine opazovanja in izražanja resničnosti in resnice v njuni najbolj prvinski obliki življenja«. Za pozorno branje in analizo izbere biblična in nebiblična besedila iz obsežnega oceana zahodnega literarnega kanona.

... Delo dr. Irene Avsenik Nabergoj vseskozi posreduje spoznanje, da je »univerzalnost literarnega ustvarjanja notranje povezana s čutom za vrline in vrednote« in da resnično veliki misleci, ki »pišejo na temelju svoje lastne ustvarjalne in umetniške literarne izkušnje«, zrcalijo vrednote, ki so jim skupne kot človeškim bitjem in kot iskalcem resnice.

... V judovsko-krščanskem izročilu, ki je izkristalizirano v Svetem pismu, je ob pozornosti do pojma razkrite resnice (v orakljih in neposredno) tudi ideja, da obstajajo temeljne vrednote, ki bi jih vsi ljudje morali prepoznati in po njih hrepeneti. To je morda najbolj očitno v modrostnih spisih in, morda presenetljivo, pri prerokih, ki so svoje sodobnike pozivali k upoštevanju zahtev »pravičnosti in pravice«. ... Ekskurz v svet islama kaže, da je bila arabska literatura, tako predislamska kot tudi islamska, odprta za možnosti narativne fikcijske ustvarjalnosti kot sredstva iskanja resnice, kljub temu da se konceptualnost ob ustvarjanju Korana razlikuje od tiste, ki je značilna za hebrejsko in grško Sveto pismo, to pa na svoj način priča za ne-etnično osnovo umetniškega ustvarjanja.

Impresivna je angažiranost dr. Irene Avsenik Nabergoj za velik obseg zahodne literature, od bibličnih in klasičnih časov do moderne dobe, pri čemer avtorica razkriva sposobnost za filozofsko abstrakcijo, ko sintetizira in v smiselna razmerja ureja teme in podteme, razvejane skozi obravnavano literaturo.

... Končno, v naravi topike je, da pisateljev in besedil ni mogoče preprosto predstaviti in se potem od njih posloviti, ker utegnejo postati relevantni v poznejših fazah diskusije. To od avtorice zahteva nekaj, kar je analogno spretnosti dirigenta orkestra – da poveže in

oplemeniti obilje raznolikih prvin v tej monografiji ter s tem ustrezno oblikuje diskurz. Tudi zaradi tega je treba dr. Ireni Avsenik Nabergoj toplo čestitati za njen dosežek.«

Akademik prof. dr. Robert Patterson Gordon, doktor orientalskih študij in literatur, Univerza v Cambridgeu, Fakulteta za azijske in bližnjevzhodne študije; British Academy, London

Iz druge recenzije:

»Osebnosti globokega duha in prodornega uma je od nekdaj zanimalo vprašanje, kaj se skriva za videzom vidne resničnosti in kakšna je »stvar sama na sebi«. Še bolj jih je zanimalo vprašanje, kaj je resnica. Najbolj mikavno pa se je zdelo vprašanje, kaj je gonilna sila ljubezni. Filozofi nikoli niso dovolj zadovoljili človekovega duha in srca, ker konceptualen in diskurziven pristop nobenih pretanjenih vsebin ne more izraziti celostno. Zato pesniki in pisatelji izhajajo iz notranjega uvida in neustavljive potrebe po pomiritvi in izpolnitvi v življenjski izkušnji resnice in ljubezni. Namesto konceptov iščejo podobe, ki so odprte v resničnosti onkraj videza, in ustvarjajo zgodbe, ki odražajo resnično življenje v njegovi spoznavni in bivanjski pretanjenosti. Prof. dr. Irena Avsenik Nabergoj se je po končanem prvem doktoratu s področja literarnih ved leta 2004 napotila v svet mitov, zgodb, pesmi, literarnih kritik in filozofije, da bi na temelju primerjalne analize izbranih besedil iz Svetega pisma, grške antike in poznejše literature prikazala načine celostne predstavitve resničnosti, resnice in ljubezni. Tako je leta 2015 nastala druga disertacija s področja Svetega pisma in judovstva, ki jo je v zadnjih treh letih bistveno dopolnila. Knjiga je izvirno delo, ki po obsegu, širini diskurza in globini občutka presega dosedanje poskuse združevanja teoretičnega diskurza in umetniškega navdiha v domači in svetovni sferi. Ker obravnava temeljne teme človekovega življenja, predstavlja dragoceno spodbudo k nadaljnjemu preverjanju notranje izkušnje in podob neizrekljivega v vseh vrstah literature in umetnosti.«

Prof. Jože Krašovec, zaslužni profesor, Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani; član Evropske akademije znanosti in umetnosti (EASA), član Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU), Slovenija.

Iz tretje recenzije:

»Knjiga Irene Avsenik Nabergoj Podobe resničnosti, resnice in ljubezni v Svetem pismu in literaturi se loteva pomembne in doslej še neobdelane problematike. Avtorica v prvih dveh delih osvetli zahtevni temi resnice in resničnosti, posebej v povezavi z bibličnimi besedili in z literarnim prikazom, to pa tako s preučitvijo posamičnih filozofskih, literarnovednih in biblicističnih teorij kot tudi ob konkretnih literarnih in svetopisemskih primerih. Prepričljivo pokaže, da so teorije različnih strok o resnici in resničnosti med seboj težko uskladjive, ne nazadnje tudi zato, ker se gibljejo na različnih ravneh ter tudi pojem resnice in resničnosti pripisujejo različnim ontološkim ravnam. Opozarja na težavnost uskladitve teh teorij z literarnim odnosom do resnice in resničnosti, z njenim literarnim prikazom, ki ni zavezan pravilom diskurzivnega mišljenja, temveč je bliže podajanju izkušnje, ki bolj kot na racionalno

dojemljivost stavi na empatijo. Vrhunec in sintezo doseže knjiga v tretjem delu, kjer avtorica vprašanje resničnosti in resnice obravnava v povezavi s temama lepote in ljubezni in sledi temu tematskemu sklopu vse od Visoke pesmi do Prešernovega Krsta pri Savici. Pri interpretaciji Visoke pesmi se najbolj osredinja na moment neizpolnitve oziroma hrepenenja po izpolnitvi ljubezni, ki po njenem predstavlja temeljno resničnost (ljubezni). Prikazuje tako simbolno kot tudi alegorično interpretacijo tega vplivnega besedila in pokaže, kako ravno simbolni način prikaza ljubezni v njem omogoča vpogled v resnico in resničnost, kakršen je značilen za literaturo: ne dogmatičen, temveč empatičen, slutenjski, nakazovalni.

Avtorico odlikujejo – poleg verziranega razpravnega sloga, ki kaže, da gre za že uveljavljeno znanstvenico – izjemno široka razgledanost po različnih strokah, temeljitost in inovativnost obravnave, težnja k preglednosti pri prikazu različnih teorij, še posebej pa odličen čut za posebnosti literarnega prikaza, ki ima za posledico poglobljene, hermenevitično utemeljene in smiselno naravnane interpretacije posameznih besedil.«

Red. prof. dr. Tomo Virk, Filozofska fakulteta UL, Oddelek za primerjalno književnost, član Slovenske akademije znanosti in umetnosti

5. Avsenik Nabergoj, Irena. *Podoba Judov v evropski literaturi, gledališču, glasbi in filmu* [The Image of Jews in European Literature, Theatre, Music, and Film]. Ljubljana: Slovenska matica, 2017. 352 str. Razprave in eseji, 72. ISBN 978-961-213-272-9. [COBISS.SI-ID 291696896]

Od svoje prve knjige *Zgodovina protijudovstva in antisemitizma v Evropi* je Irena Avsenik Nabergoj precej napredovala v svojem znanju in razumevanju judovske tematike. Njene raziskave so se poglobile v kompleksne odnose med zgodovinsko resničnostjo in umetniško ustvarjalnostjo, kar je privedlo do njenega novega dela *Podoba Judov v evropski literaturi, gledališču, glasbi in filmu*. V tej knjigi je raziskala, kako so Judje upodobljeni v različnih umetniških oblikah ter kako te upodobitve odražajo in vplivajo na družbene predsodke in stereotipe.

Skozi obsežno raziskovanje in analizo je primerjala različne interpretacije in jih kritično dopolnjevala. Njeno delo je prejelo zelo pozitivne ocene tako v domačem kot mednarodnem prostoru.

Iz recenzije:

»V krščanski Evropi se je že v ljudski tradiciji zakoreninilo negativno presojanje Judov kot tujcev, ki živijo zase v svojem svetu in so zaradi sodelovanja v križanju Kristusa večni tujci in potniki brez domovine; kot smešnih posebnežev po zunanji rasni in religiozno-kulturni zaznamovanosti; kot grabežljivih izkoriščevalcev nejudovskega prebivalstva in kot nevarnih sovražnikov krščanstva: kot zastrupljevalcev vodnjakov in obrednih morilcev krščanskih otrok.

V islamskem svetu so Judje veljali za sovražnike islama, a so bili kljub temu deležni določene zaščite kot »narod knjige« Svetega pisma. V najširši zgodovinski perspektivi »judovskega

vprašanja« se pokaže, da zelo pestra in dinamična judovska religiozna, literarna in kulturna ustvarjalnost uteleša stalni napetosti med zgodovinsko resničnostjo in umetniško ustvarjalnostjo. Veliko delo prof. Irene Avsenik Nabergoj je izviren prispevek k znanosti na področju humanistike in je v svetovnem merilu v tako celoviti obravnavi redkost, v Sloveniji pa popolna novost.«

Red. prof. dr. Dean Komel, Oddelek za filozofijo, Univerza v Ljubljani, Slovenija

Iz druge recenzije:

»Knjiga Podoba Judov v evropski literaturi, gledališču, glasbi in filmu sega na področje najpomembnejših raziskav na področju literature, kulture in religije. Judovska kultura ni le kultura z najdaljšo nepretrgano tradicijo, temveč je še vedno ena najvplivnejših, kar se kaže tudi z navzočnostjo njenih tem in podob tako rekoč v vseh umetnostnih zvrsteh. Avtorica pokaže široko razgledanost po različnih umetnostnih zvrsteh in opravi kompetenten izbor avtorjev in del, ki jih podvrže svoji analizi. S področja literature obravnava dela Marlowa, Shakespeara, Scotta, Dickensa, Joycea, Gogolja, Turgenjeva, Dostojevskega in Nazorja. Podobe Judov v delih teh pisateljev obravnava kompleksno, celovito in brez vnaprejšnjih predsodkov, ki včasih usmerjajo tovrstne raziskave. Čeprav prevladujejo tako ali drugače negativne reprezentacije Judov, pa avtorica pozornost enako posveča tudi drugačnim, ki izhajajo iz nepretrgane globoke sporočilnosti judovskega izročila. Temeljite so tudi njene analize upodobitev judovstva in Judov v gledališču in filmu, ki spet zajemajo celotno paleto od stereotipnih do drugačnih, zlasti v novejši umetniški produkciji. Kot posebej dragoceno velja izpostaviti obravnavanje judovske identitete v judovski glasbeni tradiciji. Trilogija dr. Irene Avsenik Nabergoj je po mojem mnenju izjemno znanstveno delo, pomembno ne le za slovensko humanistiko, temveč tudi širše, v mednarodnem merilu.«

Red. prof. dr. Tomo Virk, Filozofska fakulteta UL, Oddelek za primerjalno književnost, član Slovenske akademije znanosti in umetnosti

Iz tretje recenzije:

»Dr. Avsenik Nabergoj je zdaj blizu zaključka treh knjig o različnih vidikih judovskega življenja in smrti v evropski družbi od srednjega veka do danes. Njena monografija Podoba Judov v evropski literaturi, gledališču, glasbi in filmu je še posebej pomembna, ne le zaradi svoje obsežnosti in temeljitosti, temveč tudi zato, ker zagotavlja trdno osnovo za tisto, kar obeta biti njen najpomembnejši prispevek na področju judovskih študij, nova monografija o upodobitvi Judov v slovenski literaturi.«

Prof. Dr. Gary Rosenshield, zaslužni profesor, Center for Jewish Studies, University of Wisconsin – Madison, ZDA

Iz četrte recenzije:

»Široko zasnovana in informativna monografija prof. dr. Irene Avsenik Nabergoj je še toliko bolj dobrodošla kot prva študija v slovanskem jeziku, ki bo zapolnila pomembno vrzel v raziskovanju kulturne zgodovine Srednje in Vzhodne Evrope. Uporablja različne analitične

metodologije za raziskovanje imaginarnih Judov v slovanskem gradivu v širšem evropskem zgodovinskem in kulturnem kontekstu.«

**Prof. dr. Leonid Livak, Oddelek za slovanske študije, Univerza v Torontu, Kanada;
Chercheur associé au CERCEC, EHESS-Paris, Francija**

6. **Avsenik Nabergoj, Irena. *Zgodovina protijudovstva in antisemitizma v Evropi [History of Anti-Judaism and Anti-Semitism in Europe]*. Ljubljana: Slovenska matica, 2016. 248 str. Razprave in eseji, 70. ISBN 978-961-213-267-5. [COBISS.SI-ID 289114624]**

Zanimanje za tematiko resničnosti in resnice v literaturi je avtorico naravno pripeljalo do raziskovanja judovske tematike. Pri tem je prejela pomembne spodbude od priznanih slovenskih zgodovinarjev, ki so ugotovili, da je ta tema v slovanskem prostoru, zlasti na področju literature, še povsem neraziskana. Tema se je logično povezovala z njenim naravnim čutom empatije do šibkih in ranljivih ljudi v družbi, ki trpijo zaradi predsodkov in stereotipov. Želela je razumeti, kako literarna dela ne le odražajo, ampak tudi oblikujejo naše dojemanje resničnosti in resnice ter vplivajo na družbene odnose in predsodke. Njeno delo na področju resničnosti in resnice ji je omogočilo globlje razumevanje teh tem, kar je bilo ključno za njene nadaljnje raziskave o judovski tematiki.

Iz recenzije:

»Po drugi svetovni vojni so zahodni teologi in zgodovinarji ponovno premislili evropske odnose do Judov na podlagi nove metodološke predpostavke, da stereotipi razkrivajo več o svojih nosilcih kot o tistih, ki jih opisujejo, zahvaljujoč prevladi kulturne pogojenosti nad empiričnim znanjem v človeški domišljiji. Trdili so, da so krščanski odnosi do Judov, za razliko od tistih v poganski antiki, izražali teološko in eksistencialno potrebo, ki je zgodovinsko oblikovala ravnanje z Judi. Ti učenjaki so pokazali, da so Judje v evropski domišljiji ohranili svojo kulturno vlogo paradigmatičnega Drugega, tudi potem ko je krščanstvo izgubilo svoj pravni in družbeni vpliv na evropske družbe. V modernih časih so namišljeni Judje postali nasprotje rastočim nacionalnim in rasnim identitetam, pridobivši psevdoznanstveno podlago na stičišču biologije, medicine, sociologije in jezikoslovja. Ta rekodiranje je doseglo vrhunec v ideologiji antisemitizma, ki je kljub svoji sekularni preobleki črpala iz logike in retorike krščanskega antijudaizma, s čimer je postavila intelektualne in psihološke temelje za genocid evropskih Judov med drugo svetovno vojno.

Medtem ko je življenje namišljenih Judov v zahodnih kulturnih tradicijah ustrezno opisano, ostaja slabo pojasnjeno v slovanskem kulturnem prostoru zaradi nedavne politične zgodovine, ki je najprej podredila intelektualno življenje v velikih delih Srednje in Vzhodne Evrope marksističnemu dogmatizmu, ki ni cenil vztrajnosti religiozних vzorcev v človeški domišljiji; in kasneje, zaradi prednostnih nalog nacionalističnega mitotvorstva med postkomunističnim oblikovanjem narodov. Posledično so socialni in kulturni zgodovinarji v slovanskih deželah doslej prispevali malo k omenjeni znanstveni tradiciji, osredotočeni na preučevanje evropskega judovskega Drugega.

Zato je ambiciozna, široko zasnovana in dobro informirana monografija Irene Avsenik Nabergoj še toliko bolj dobrodošla kot prva študija v slovanskem jeziku, ki zapolnjuje

pomembno vrzel v kulturni historiografiji Srednje in Vzhodne Evrope z uporabo zahodnih analitičnih metodologij za raziskovanje namišljenih Judov na slovanskem gradivu v panevropskem zgodovinskem in kulturnem kontekstu.«

**Prof. dr. Leonid Livak, Oddelek za slovanske študije, Univerza v Torontu, Kanada;
Chercheur associé au CERCEC, EHESS-Paris, Francija**

Iz druge recenzije:

»V času, ki hitrost zamenjuje za kvaliteto, in v okoliščinah, ki nas silijo v takojšnje in pogosto ne prav dobro premišljeno publiciranje naših raziskovalnih rezultatov, je pretehtana in vsebinsko zelo dobro strukturirana razprava Irene Avsenik Nabergoj več kot prijetno presenečenje. Ob jedrnatem uvodu, v katerem se seznanimo z zgodovino judovstva in začetki arhaičnega antisemitizma, nas poleg jasne identifikacije razlogov za judovsko izključenost seznanimo s podobo in samopodobo Judov v evropski literarni dediščini. Pri tem svoje izsledke dosledno primerja z interpretacijami kolegic in kolegov iz Izraela, Evrope in ZDA. Pri tem ne gre samo za običajno povzemanje relevantnih študij na tem področju, temveč tudi za tenkočno, mestoma tudi kritično dopolnjevanje. Glede na to delo Irene Avsenik Nabergoj ne bo zanimivo samo za slovensko akademsko javnost, temveč tudi za širšo publiko, brez dvoma pa bodo po knjigi radi posegali tudi ambicioznejši študenti različnih družboslovnih in humanističnih smeri.«

Prof. dr. Oto Luthar, red. profesor zgodovinskega, direktor ZRC SAZU, Slovenija.

- 7. Avsenik Nabergoj, Irena. *Justice and Redemption: Anthropological Realities and Literary Visions by Ivan Cankar* [Pravičnost in odrešenje: Antropološke resničnosti in literarne vizije Ivana Cankarja]. Frankfurt am Main [etc.]: P. Lang, 2014. 353 str., ilustr. ISBN 978-3-631-64618-2, ISBN 978-3-653-03956-6. DOI: 10.3726/978-3-653-03956-6. [COBISS.SI-ID 37640749]**

Znanstvena monografija *Justice and Redemption: Anthropological Realities and Literary Visions by Ivan Cankar* je tretja znanstvena monografija avtorice o literarnem opusu največjega slovenskega pisatelja Ivana Cankarja (1876–1918) v angleškem jeziku. Po knjigah *Mirror of Reality and Dreams: Stories and Confessions by Ivan Cankar* (2008), ki obravnava dela Cankarjeve moralne in socialne kritike; in *The Power of Love and Guilt: Representations of the Mother and Woman in Literature by Ivan Cankar* (2013), ki predstavlja Cankarjeva dela o materi in ženski, avtoričina nova knjiga govori o Cankarjevem doživetju antropološke resničnosti ter pisateljevi viziji pravičnosti in odrešenja. Ta vizija v pisateljevem pesniškem, proznem in dramskem ustvarjanju skladno z njegovim vse močnejšim doživljanjem in podoživljanjem krivičnosti vseh vrst postaja z leti vse močnejša, dokler je pisatelj ne preoblikuje v simbolno podobo odrešenja vseh po krivici trpečih po zemeljski smrti. Avtorica Cankarjevo predstavo o pravičnosti primerja s spraševanjem o pravičnosti v izbranih delih Williama Shakespeara, Henrika Ibsena, Leva N. Tolstoja, Fjodorja M. Dostojevskega in Gerharta Hauptmanna. V iskanju pisateljeve iskrenosti v preiskovanju svoje lastne pravičnosti ali krivičnosti Cankarjeve avtobiografske zapise primerja z avtobiografskimi zapisi Avrelija Avguščina, Johanna Wolfganga von Goetheja, Jeana Jacquesa Rousseauja in Janeza Trdine.

Vse tri angleške monografije Irene Avsenik Nabergoj o Ivanu Cankarju: 1) *Mirror of Reality and Dreams: Stories and Confessions by Ivan Cankar* [Zrcalo resničnosti in sanj: Pripovedi in izpovedi Ivana Cankarja]. Frankfurt am Main [etc.]: Peter Lang, cop. 2008. 309 str.; 2) *The Power of Love and Guilt: Representations of the Mother and Woman in the Literature of Ivan Cankar* [Moč ljubezni in krivde: Predstavitve matere in ženske v literaturi Ivana Cankarja]. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2013; 3) *Justice and Redemption: Anthropological Realities and Literary Visions by Ivan Cankar* [Pravičnost in odrešenje: Antropološke resničnosti in literarne vizije Ivana Cankarja]. Frankfurt am Main [etc.]: P. Lang, 2014. 353 str. – so sploh prve znanstvene študije, ki mednarodno literarno javnost seznanjajo z doslej vse premalo znanim in upoštevanim slovenskim prispevkom k evropski kulturi.

8. **Avsenik Nabergoj, Irena. *The Power of Love and Guilt: Representations of the Mother and Woman in the Literature of Ivan Cankar* [Moč ljubezni in krivde: Predstavitve matere in ženske v literaturi Ivana Cankarja]. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2013. 463 str., ilustr. ISBN 978-3-631-62232-2. [COBISS.SI-ID 34981933]**

Znanstvena monografija osvetljuje podobe matere in ženske, kot jih prikazujejo Cankarjeva literarna dela, pa tudi njegova pisma materi in ljubezenska korespondenca. Primerjalna raziskava razkriva, da takšnega odnosa do matere ne najdemo pri nobenem drugem pomembnejšem avtorju evropske literature. V upodobitvah matere pisatelj prehaja od avtobiografskega spominskega pisanja do simbolističnih in idealiziranih komparacij svoje matere z Božjo materjo Marijo; prek ženskih literarnih značajev, ujetih med erotično strast in krivdo ter duhovno hrepenenje, pa razkriva svoj odnos do ljubezni in spolnosti, ki ga določa strah pred intimnostjo.

9. **Avsenik Nabergoj, Irena. *Reality and Truth in Literature: From Ancient to Modern European Literary and Critical Discourse* [Resničnost in resnica v literaturi: Od antike do sodobnega evropskega literarnega in kritičnega diskurza]. Goettingen: V & R unipress, cop. 2013. 229 str. ISBN 978-3-8471-0046-1, ISBN 978-3-8470-0046-4. [COBISS.SI-ID 35487789]**

Zanimanje avtorice za tematiko hrepenenja, šibkosti in skušnjave jo je naravno pripeljalo do raziskovanja resničnosti in resnice v literaturi in literarnem diskurzu. Med raziskovanjem teh tem je ugotovila, da so koncepti resničnosti in resnice tesno povezani z načini, kako literatura obravnava in izraža človeške izkušnje in vrednote. Ta notranji razvoj v mojem raziskovanju je bil naraven prehod, saj je želela razumeti, kako literarna dela ne le odražajo, ampak tudi oblikujejo naše dožemanje resničnosti in resnice. Njeno delo na področju hrepenenja in skušnjave ji je omogočilo globlje razumevanje teh tem, kar je bilo ključno za njeno nadaljnje raziskave o resničnosti in resnici v literaturi. Monografija *Resničnost in resnica v literaturi: od antičnega do modernega evropskega literarnega in kritičnega diskurza* ponuja kritičen pregled pogledov o resničnosti in resnici na področjih filozofije in literarne kritike. Dela literature in umetnosti ne označujejo izkušnje in spoznanja kot takšnega, temveč kažejo na odzive konkretnih značajev na probleme človeške eksistence. Študija obravnava pred-moderno filozofsko refleksijo resničnosti in resnice, s post-modernimi načini reprezentacij resničnosti v mitu, zgodovini, biografiji, avtobiografiji in fikciji. Monografija je v Sloveniji pionirsko delo o obravnavani tematiki in ena redkih študij te vrste tudi v svetu.

Iz recenzije:

»Irena Avsenik Nabergoj je že obsežno objavljala o literarnih temah tako v svojem maternem slovenskem jeziku kot tudi v angleščini. Njene knjige o slovenskem pisatelju in pesniku Ivanu Cankarju (*Mirror of Reality and Dreams: Stories and Confessions by Ivan Cankar*, 2008; *The Power of Love and Guilt: Representations of the Mother and Woman in the Literature of Ivan Cankar*, 2013) ter o temi hrepenenja in skušnjave (*Longing, Weakness and Temptation: From Myth to Artistic Creations*, 2009) so ji že zagotovile zaslužen priznanje v angleško govorečem svetu. V prvi knjigi poskuša Cankarja približati bralcem zunaj Slovenije, ki so bili doslej večinoma nevedni o tem največjem slovenskem pisatelju. V knjigi *Longing, Weakness and Temptation* raziskuje pomembno temo intertekstualno, izhajajoč iz starozaveznih pripovedi o Adamu in Evi, Jožefu v Egiptu ter Samsonu in Dalili, da bi raziskala temo, kot je predstavljena v motivu »Lepa Vida« v slovenski literaturi, s čimer tokrat odpira pomembno značilnost slovenskega pisanja in tradicije širšemu bralstvu.

Sedanje delo ima intertekstualne značilnosti, vendar si avtorica tukaj postavlja še bolj zahtevno nalogo, da bi biblično in zahodno literaturo na splošno pripeljala v ploden dialog o temeljnih konceptih resničnosti in resnice. Njen namen, kot elegantno izrazi proti koncu svoje monografije, je »razkriti literarne načine opazovanja in izražanja resničnosti in resnice v njeni najbolj osnovni obliki življenja.« Iz obsežnega oceana zahodnega literarnega kanona izbere tako biblična kot (večinoma) nebiblična besedila za natančno branje in analizo. Praktično priznanje zahodnega literarnega kanona postane bolj upravičeno, ko se prepozna, da je dialog še posebej z elementi znotraj tradicije, ki dolgujejo svoj navdih bibličnim besedilom in temam. Delo dr. Nabergoj je prežeto s prepričanjem, da je »univerzalnost literarnega ustvarjanja neločljivo povezana z občutkom za krepost in vrednost«, in da veliki misleci, »ki pišejo na podlagi lastnih ustvarjalnih in umetniških literarnih izkušenj«, odražajo vrednote, ki so jim skupne kot človeškim bitjem in kot iskalcem resnice. V tem je tudi znamenje njihove veličine, da kažejo največje zanimanje za opazovanje literarne oblike – kot v literarnih tipih in žanrih – in izražajo skupno skrb za posnemanje »resničnosti«.

V judovsko-krščanski tradiciji, kristalizirani v Bibliji, obstaja poleg zavezanosti konceptu razodete resnice (preroško in neposredno) tudi ideja, da obstajajo osnovne vrednote, ki bi jih morali vsi ljudje prepoznati in si jih prizadevati. To je morda najbolj očitno v modrostnih spisih in, morda presenetljivo, v prerokih, ki so svoje sodobnike pozivali k spoštovanju zahtev »pravičnosti in pravičnosti«. Hkrati pa, kot nadaljnje študije širšega telesa literature še dodatno ponazarjajo, se interesi »naravnega« in »razodetega« na mnogih točkah prepletajo in medsebojno povezujejo. Izlet v svet islama prav tako nakazuje, da čeprav se konceptualno okolje nastanka Korana razlikuje od hebrejskih in grških spisov, je arabska literatura, tako predislamska kot islamska, odprta za možnosti narativne fikcijske ustvarjalnosti kot sredstva za iskanje resnice, kar na svoj način priča o neetnični osnovi umetniškega ustvarjanja.

Pristop, uporabljen v tej študiji, je zato nujno interdisciplinaren, saj preučuje literaturo, ki predstavlja širok spekter jezikov, obdobj, kultur in šol, v povezavi s temo resničnosti in resnice. V tem procesu dr. Nabergoj ohranja impresivno angažiranost z velikim telesom zahodne literature od bibličnih in klasičnih časov do sodobnega obdobja ter izkazuje neomajno sposobnost za filozofsko abstrakcijo, ko povzema, sintetizira in povezuje v smiselne odnose teme in podteme, ki se razvejajo skozi obravnavano literaturo.

V svojem teoretičnem delu dr. Nabergoj ponovno obišče Platona in Aristotela ter nas spomni na bistvene razlike v njunem razmišljanju o literaturi in njeni zmožnosti nosilca resnice, zlasti v povezavi s spornimi vrtilinami poezije. Piše tudi o bistvenih razlikah med bolj kognitivnim grškim pojmovanjem resničnosti in akcijsko usmerjeno ter eksistencialno težnjo starozaveznih spisov. Toda njena pripoved zajema še veliko več, saj se ukvarja s širokim naborom drugih avtoritet, od Horacija do Tolstoja in od Maimonida do Auerbacha. Znamenita opažanja slednjega o "večplastnosti" hebrejske pripovedi, v kateri pisci žonglirajo s kompleksnostjo dejavnikov v svojih upodobitvah likov in dogodkov – nekoliko v nasprotju s svojimi klasičnimi kolegi – so ustrezno predstavljena.

Nazadnje, narava teme zahteva, da pisci in besedila ne morejo biti preprosto predstavljena in nato pozabljeni, saj lahko postanejo pomembni v kasnejših fazah razprave. Zato je potrebna večšina, podobna veččini orkestrskega dirigenta, da se ukroti obilje različnih elementov, obravnavanih v tej monografiji, in da se lahko oblikuje diskurz na zahtevan način. Zaradi tega si dr. Nabergoj zasluži tople čestitke za svoj dosežek.«

Prof. Robert P. Gordon, Regius Professor Emeritus of Hebrew, Faculty of Asian and Middle Eastern Studies, University of Cambridge; Fellow of the British Academy, Združeno kraljestvo

10. Avsenik Nabergoj, Irena, Andreja Žele, Jože Krašovec. *Simboli neizrekljivega: Izvori in transformacije motivov in simbolov v literaturi in jezikih* [Symbols of the Inexpressible: The Sources and Transformations of Motifs and Symbols in Literature and Languages]. Ljubljana: Intelego, 2013. 245 str., ilustr. ISBN 978-961-6558-31-0. [COBISS.SI-ID 268080128]

Iz recenzije:

»Znanstvena monografija *Simboli neizrekljivega: Izvori in transformacije motivov in simbolov v literaturi in jezikih* se loteva znanstveno izjemno pomembne problematike, nakazane v naslovu. Simbole neizrekljivega obravnava z literarnovednega, jezikoslovnega, filozofskega, primerjalno-religiološkega in antropološkega vidika ter z različnih zornih kotov, z gledišča različnih disciplin na podlagi ohranjenega besedilnega gradiva (predvsem prek literarnih reprezentacij) preučuje izvire, kulturno-zgodovinske modifikacije in aktualizacije temeljnih bivanjskih izkušenj. Tega se loteva na visoki znanstveni ravni, z uporabo ustreznega znanstvenega aparata in znanstvenih raziskovalnih metod. Posebna odlika

monografije je tudi njen pomemben prispevek k osveščanju glede temeljnih humanističnih vrednot.«

Prof. dr. Tomo Virk, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

Iz druge recenzije:

»Avtorji v znanstveni monografiji predstavijo notranji literarni interdisciplinarni pogled na osnovne filozofske, psihološke in religiozne teme, ki predvsem zadevajo hrepenenje, ljubezen, trpljenje, smisel življenja in hkrati neutešljivo hrepenenje po presežnem in transcendentnem. Celotno delo kaže na izjemno originalnost misli, svojevrstno integracijo psiholoških, filozofskih, literarnih teorij ter integracijo z novimi razmišljanji, ki jih predstavljajo sodobni tokovi raznovrstnih literarno semantičnih govoric ter njihova sintetičnost. Vse to daje delu nov vpogled v obravnavano vsebino, ki obenem kaže tudi na izrecno sposobnost kritičnega razmišljanja vseh treh avtorjev. Monografija je prispevek k sodobni znanstveno-literarni semantični misli in v marsičem radikalno nadgrajuje dosedANJI znanstveni opus na tem področju.«

Prof. dr. Christian Gostečnik, Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani

- 11. Avsenik Nabergoj, Irena, urednik, Dieter Lamping, urednik. *Literarne vrste in zvrsti: Stari Izrael, grško-rimska antika in Evropa* [Literary Genres and Types: Ancient Israel, Greco-Roman Antiquity, and Europe]. 1. izd. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2011. 623 str., ilustr. ISBN 978-961-231-846-8. [COBISS.SI-ID 255187712]**

Knjiga je prva monografska študija v slovenščini, ki ciljno obravnava posamezne literarne vrste in zvrsti na analitični in sintetični ravni ter vsako literarno vrsto ponazori z odlomki iz besedil slovenske in svetovne književnosti od antike do sodobnosti. V prvem delu avtorica sintetično obravnava literarne vrste in zvrsti z vidika razmerja med resničnostjo in fikcijo, in to ob raziskavi najpomembnejših del teoretikov estetike in literarne teorije od antike do danes. V drugem delu v souredništvu s prof. dr. Dietrom Lampingom z Univerze v Mainzu terminološko, literarnozgodovinsko in teoretično predstavi dvaindevetdeset literarnih zvrsti ter prinaša najsodobnejše vedenje o tej temi. Izčrpnih študij o literarnih vrstah in zvrsteh je zelo malo v svetovnem merilu, v Sloveniji pa je študija sploh prva publikacija te vrste. Delo je močno družbeno in kulturno relevantno, saj je po eni strani zanesljiva znanstvena študija, po drugi strani pa temeljni priročnik za študente in profesorje jezikov, književnosti in humanistike sploh, uporaben tudi za založnike, pisatelje in najširšo javnost.

- 12. Avsenik Nabergoj, Irena. *Hrepenenje in skušnjava v svetu literature: Motiv Lepe Vide* [Longing and Temptation in the World of Literature: The Motif of Beautiful Vida]. 1. izd. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010. 726 str., ilustr. Zbirka Kultura. ISBN 978-961-01-1236-5. [COBISS.SI-ID 250153984]**

Ker je motiv Lepe Vide pomemben simbol zgodovine slovenskega naroda in obstaja več kot 70 umetniških predelav ljudskih različic tega motiva, je avtorica za slovensko objavo angleško

monografijo močno razširila. Knjiga tako predstavlja izbor folklornih, mitoloških in literarnih simbolov ali motivov hrepenenja in skušnjave od antike do sodobnosti, od bibličnih pripovedi in antičnih mitov do Goetheja, Prešerna, Puškina, Heineja in Thomasa Manna. V drugem delu predstavlja motiv Lepe Vide z vidikov hrepenenja in skušnjave v številnih obdelavah avtorjev novejšje slovenske umetne književnosti.

Veliko zanimanje za prejšnjo knjigo *Longing, weakness and Temptation* med kolegi in pobuda, da jo avtorica izda tudi v slovenščini, sta jo spodbudila k dopolnitvi knjige z novimi spoznanji na podlagi nadaljnjih raziskav. V slovenski različici, ki ima dvakratni obseg angleške, je spoznanja dopolnila z množtvom drugih motivov skušnjave v poznejši evropski in slovenski literaturi, predvsem povezanih z zapeljevanjem in ugrabitvijo mlade žene in matere iz slovenske ljudske pesmi o Lepi Vidi v literarnih obdelavah 19. in 20. stoletja (Prešeren, Cankar, Boris Pahor idr.). Na podlagi te knjige je bil leta 2018 posnet **dokumentarni film *Lepa Vida ali film o hrepenenju***, ki ga je ob sodelovanju avtorice knjige režirala Nuša Ekar in v katerem je nastopila tudi avtorica (trajanje 53 min; gl. Sicris).

Iz recenzije:

»Motivi in simboli hrepenenja, šibkosti in skušnjave v njihovem notranjem kontekstu doslej še niso bili predmet sistematičnega raziskovanja, čeprav se pojavljajo v vseh zvrsteh svetovne in slovenske literature od antike do danes. Avtorica si je zastavila cilj, da razišče načine umetniške ubeseditve teh simbolov v slovenskem motivu o Lepi Vidi in v okviru nekaterih podobnih literarnih motivov v svetovni literaturi. Najpomembnejše znanstveno spoznanje monografije je ugotovitev na podlagi primerjalne literarne analize, da se v vseh obdobjih evropske literature pojavljajo podobne oblike ubeseditve hrepenenja, šibkosti in skušnjave. Avtorici je uspelo globlje prodreti v obravnavani motiv. Predvsem je odkrila ali zaslutila v njem povezavo med hrepenenjem in dejanjem, tisto obstoječo, čeprav težje razločljivo, v pravem pomenu inkomensurabilno silo, ki je razgibala motiv in ga razvila do konca.«

Akademik prof. dr. France Bernik, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Slovenija.

13. Avsenik Nabergoj, Irena. *Longing, Weakness and Temptation: From Myth to Artistic Creations* [Hrepenenje, šibkost in skušnjava: Od mita do umetniških stvaritev]. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, cop. 2009. XII, 321 str. ISBN 978-1-4438-0185-0, ISBN 1-4438-0185-2. [COBISS.SI-ID 29219117]

Kot avtorica te knjige je Irena Avsenik Nabergoj po disertaciji s področja literarnih ved ter po svojih prvih literarnozgodovinskih in primerjalnih objavah s področja novejšje slovenske književnosti napredovala v znanju na področju literarnih študij in kulturnih raziskav. Izvirna ideja za to knjigo je bila sprva predstavljena na kongresu AATSEEL v Chicagu, nato pa me je založba Cambridge Scholars Publishing povabila k snovanju te knjige.

Delo primerjalno raziskuje motive hrepenenja, šibkosti in skušnjave v literaturi od antike do danes glede na njihov izvor in transformacije skozi različna obdobja. Enako pomembne so podobne

literarne strukture, ki se pojavljajo v literaturi starega Egipta, Mezopotamije, Grčije in Rima. V tem kontekstu se študija osredotoča na več tipoloških skupin ljudske balade o Lepi Vidi na Slovenskem ter raziskuje v razmerju do njihovih albanskih, sicilskih in kalabrijskih predhodnic. Knjiga predstavlja prve pomembnejše ugotovitve o teh motivih na podlagi metodološkega načela intertekstualnosti, v tem okviru pa prvo akademsko prizadevanje, da se slovenski motiv o Lepi Vidi predstavi mednarodni javnosti. Avtorica je prejela povabilo založbe za pripravo te monografije potem, ko je decembra 2007 na kongresu AATSEEL, Chicago, ZDA, predstavila predavanje z naslovom: *The psychology of temptation as the key to the darker side of human existence*.

Iz recenzije:

»Ta knjiga je prva intertekstualna predstavitev osrednjih besedil svetovne literature, ki vsebujejo motive hrepenenja, šibkosti in skušnjave. S številnimi osvetljujočimi primeri, ki prikazujejo medsebojno odvisnost med Biblijo, ljudsko literaturo in kulturo, je ta zvezek pomemben prispevek k študijam kulture in bo neprecenljiv za vsakega študenta literature in kulture.«

Professor Dr. Sekine Seizo, Professor of Biblical Studies and Ethics, The University of Tokyo, Japan.

14. Avsenik Nabergoj, Irena. *Mirror of Reality and Dreams: Stories and Confessions by Ivan Cankar* [Zrcalo resničnosti in sanj: Pripovedi in izpovedi Ivana Cankarja]. Frankfurt am Main [etc.]: Peter Lang, cop. 2008. 309 str., ilustr. ISBN 978-3-631-57812-4. [COBISS.SI-ID 28453421]

Knjiga je prva znanstvena monografija o opusu največjega slovenskega pisatelja Ivana Cankarja (1876–1918) v angleškem jeziku. Njegova dela obravnava glede na pisateljev odnos do eksistencialne, družbene in moralne resničnosti v posameznikih in v družbi. Tematološka in slogovna analiza se osredotočata na osebne izpovedi in bogato simboliko, ki razkrivajo svet pisateljevega notranjega življenja in njegovih vrednot. Študija uveljavlja intertekstualni pristop, ko ugotavlja vpetost pisateljevih del v družbeno-kulturni, jezikovni in umetniški kontekst evropskega literarnega razvoja, tradicije in mehanizmov vplivanja. Primerjalna analiza besedil v intertekstualnih razmerjih razkriva močan vpliv klasične in sočasne evropske literature iz obdobja fin de siècle na njegovo pisanje, kar se kaže v Cankarjevem navezovanju na dela avtorjev od Biblije (vpliv Nove zaveze) in grške antike (vpliv Platona, Homerja) do klasične angleške dramatike (Shakespeare), španskega romana (Cervantes), ruskega psihološkega realizma (Dostojevski, Tolstoj, Gogolj idr.), evropskega naturalizma in dekadence (Govekar, Zola idr.), impresionizma, simbolizma in nove romantike (Ibsen, Maeterlinck idr.).

15. Avsenik Nabergoj, Irena. *Ljubezen in krivda Ivana Cankarja* [The Love and Guilt of Ivan Cankar]. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005. 794 str., ilustr. Zbirka Kultura. ISBN 86-11-12345-6. [COBISS.SI-ID 123456789]

Knjiga obravnava dela Ivana Cankarja (1876-1918) s poudarkom na njegovem odnosu do bivanjske, družbene in osebne resničnosti v posameznikih in v družbi. Največji del knjige obravnava Cankarjeva dela iz obdobja, ko je živel na Dunaju (1899-1909). V dunajskem okolju

so ga navdihovali evropski pisatelji *fin de siècle* ter s svojimi idejami in umetnostjo vplivali na več njegovih del. Po psiholoških opisih človeka, poudarjanju delovanja človekove vesti in sočutju do žrtev nasilja se kažejo vzporednice z Dostojevskim, ki ga je Cankar občudoval, po moralnih sodbah in antitezah med individualnim in kolektivnim vzporednice z norveškim dramatikom Ibsenom, v njegovih delih pa se kažejo tudi vplivi Shakespeara, Tolstoja, Maeterlincka, Nietzscheja itn. Za Cankarjevo pisanje so posebno značilni simboli; ti so pogosto zrcalna oblika njegovih čustev in slutenj, pa tudi odsev družbene resničnosti ali pa slovenskega ljudskega izročila. Številna dela so izpovedna, še posebej Cankarjeva številna lirsko obarvana dela o ljubezni in krivdi do matere, ki pomenijo posebnost v evropski literaturi sploh. Monografija je prva obravnava celotnega Cankarjevega literarnega opusa z vidikov greha, krivde, kazni in odpuščanja. Upošteva vso njegovo poezijo, prozo, dramatiko in literarno kritiko ter Cankarjevo ohranjeno korespondenco. Monografija kaže, da pisatelj s svojimi deli v konkretnih zgodovinskih okoliščinah podpira utrjevanje človekove osebne in družbene identitete.

Recenzija knjige:

Krašovec, Jože. Ocena knjige: Ljubezen in krivda Ivana Cankarja, ~~by~~ Irena Avsenik Nabergoj. Kultura, Mladinska knjiga Založba, 2005. 794 str. V: *Bogoslovska smotra* 76, št. 2 (2006): 493–504.

Po avtoričini knjigi je RTV Slovenija leta 2006 posnela **dokumentarni film, feljton *Ljubezen in krivda Ivana Cankarja*** (režiser Slavko Hren), v katerem nastopa avtorica knjige. Gl. Sicris.